

In 'Dichter bij het werk' interviewt dichter Henry Sepers dichters over hun werk, of een specifiek deel daarvan.
www.henrysepers.nl

Aan de wandel om een gedicht te halen

De dichter neemt ons mee op zijn wandelingen door het idyllische duinlandschap bij Bergen en confronteert ons tegelijk met zijn kijk op een absurde wereld. Het woke-denken, de opkomst van extreemrechts, MeToo, de discussie rond Zwarte Piet: de hele moderne wereld komt langs in een decor van 'grond zonder kommer met lommer als room/ waar zes zonnebanen tikkertje spelen'.

Boskma is een gulle dichter. Sinds zijn debuut (*Virus virus*, 1984) heeft hij meer dan twintig bundels gepubliceerd. Hij was genomineerd voor de C. Buddingh'-prijs en de VSB Poëzieprijs, en won met *Mensenhand* de Ida Gerhardt-Poëzieprijs van 2014. In 2016 werd hij voor zijn hele oeuvre bekroond met de Rabobank Cultuurprijs Letteren. Zijn bekendste bundel is *Doodsbloei* (2010), over de rouw om zijn overleden vrouw. Boskma maakte deel uit van de Maximalen, een dichtersbeweging van eind van de jaren tachtig die meer 'straatrumoer' wilde en zich verzette tegen de verstilde, hermetische poëzie van die tijd.

De woonplaats van de dichter ligt niet alleen vlak bij de zee, de duinen en het bos, het is ook een kunstenaarsdorp. Charley Toorop en Lucebert woonden en werkten er, Herman Gorter had er een huis en op loopafstand van de woning van Boskma staat het A. Roland-Holsthuis, nu een plek waar

Pieter Boskma (1956) noemt zichzelf een 'mystiek romantische dichter met felrealistische inslag'. In zijn nieuwe bundel *Het gelijk van honderd tegelijk zingende bossen* vinden we beide elementen terug.

Door Henry Sepers

schrijvers een maandlang ongestoord kunnen werken. Nou ja, ongestoord: Boskma verbleef er voordat hij in Bergen woonde zelf een tijdje en zegt dat het er spookt. 'Ik vond het er doodgriezelijk, als je het huis door liep had je het gevoel dat er iemand aanwezig was. Ik was trouwens niet de enige schrijver met deze ervaring.'

In *Het gelijk van honderd tegelijk zingende bossen* klinken de stem-

men van andere dichters mee. Als je goed luistert, hoor je Lucebert, Gorter, Van Ostaijen. De dichter speelt met die verwijzingen. Op de achtergrond van een in memoriam voor Rogi Wieg neuriert Remco Campert mee met zijn beroemde gedicht Lamento. Boskma verwijst niet alleen naar schrijvers, maar ook naar de popmuziek. Ook zijn taalgebruik kent vele registers, gaat van lief naar agressief, van lyrisch naar laag-bij-de-gronds.

Je moet niet proberen jouw gedichten woord voor woord te verklaren. Mij lukte het in ieder geval niet. Nee, een gedicht lees je niet als een krant. Het is als in het begin van de abstracte kunst: mensen moesten toen ook leren anders te kijken. Je moet lezen met je hele wezen, niet alleen met je verstand. De woorden proeven, verteren. De gedichten zijn vaak absurdistisch. Net als de maatschappij waarin we leven, overigens. Ik verbind het hoge met het profane, het kleine met het grote. Dat is geen bewuste keuze, het gaat vanzelf. Als ik iets heb geschreven dat verheven klinkt,

vraagt dat meteen weer om een tegenstem. Als ik geïnspireerd aan het schrijven ben, denk ik ook eigenlijk niks meer, dan ben ik alleen maar bezig met het schrijven. Het denkwerk gebeurt van tevoren.

Bijna alle gedichten hebben een 'natureingang'.

Als ik een nieuwe tekst wil schrijven, ga ik wandelen. Ik ga dan het gedicht halen. Ik mijmer. Voel dat er iets ontstaat. Als ik thuiskom, moeten er minstens een paar strofes in mijn kop zitten. Ik schrijf onderweg niks op. Ik repeteer de regels die zijn ontstaan tot ik weer thuis ben. Pas daar noteer ik ze. Dan ga ik verder en schrijf het hele gedicht. Niet dat het dan meteen helemaal af is: later verander ik nog veel, al vind ik dat niet het leukste werk. Ik kan eindeloos tobben over details. Maar het skelet is er meestal. En soms ook nog wat spieren, huid, haar. Tijdens het wandelen sta ik open voor allerlei beelden, allerlei gedachten en soms schrik ik van mezelf, borrelt er opeens geweld op, en seks. Ik vroeg me af hoe dat kon, dacht: de muze die nu op mijn schouder is gesprongen moet wel krankzinnig zijn. Ik had niet verwacht dat de wereld zo heftig binnen zou komen, en was ook helemaal niet van plan om over deze dingen te schrijven. Ik woon nu in Bergen, bij het bos, en ga natuurlyriek schrijven, was het idee. Maar het is eigenlijk logisch: in de natuur is het een en al paringsdrift en doodstrijd, niks pais en vree.

De bundel heeft een strakke vorm. Vijf afdelingen met de titel Oaseberichten, ieder bestaande uit drie lange gedichten, opgebouwd uit kwatrijnen. Tussen de delen door staan In Memoriams voor bevriende dichters als Joost Zwagerman, Gerrit Komrij en Remco Campert.

Die heldere structuur is nodig. Deze poëzie is heel absurdistisch. Als ik de vrije versvorm had gebruikt was het alle kanten op gestroomd. Met de vorm houd ik het binnen de oevers. Het kolkende, beweeglijke van de gedichten uit de Oaseberichten, vinden ook letterlijk een rustpunt in de In Memoriams. In de Oaseberichten laat ik alle kanten van het leven zien, is onze absurde maatschappij aanwezig. De decadentie van ons tijdperk, waarin mensen steeds materialistischer worden. Met kookeilanden, buitenkeukens. Het lijkt erop dat we op de afgrond afstormen.

‘Heel veel was niet goed, maar de enige manier om **de pen los te maken is door hem te gebruiken.**’

Je poëzie is heel associatief.

Zeker. De eerste regel is bepalend. Bij het bedenken daarvan ben je nog helemaal vrij. De andere regels, en ook de andere gedichten komen daaruit voort. Dat is bij mij altijd zo geweest. Je zou zelfs kunnen zeggen dat de allereerste regel van mijn allereerste gedicht al het andere heeft voortgebracht. Die regel luidt trouwens: 'ik zocht het woord dat alles vertelt'. Dat zegt genoeg.

Er zit veel humor in de bundel.

Ja. Ondanks de onderwerpen die ik aansnijdt, is de toon heel licht. Ik heb veel plezier gehad in het schrijven van deze gedichten. Na *Doodsbloei* en enkele bundels die daarna zijn verschenen, voelt dit boek zelfs als een bevrijding. En dat komt vooral doordat er zoveel humor in zit. Bij sommige regels dacht ik: dit kan dus echt niet. En vervolgens: en juist daarom moet ik het laten staan. In *Doodsbloei* komt overigens ook al humor voor. Alleen liefde en humor kunnen het opnemen tegen de dood. Mijn ironie is misschien soms bijna cynisch, ik steek met heel veel de draak, maar ik vind dat er zo weinig zelfspot is, ook bij dichters. Als er grappen voorkomen in serieuze poëzie dan mag dat van sommige fijnbesnaarde collega's niet, dan had je maar light verse moeten schrijven. Onzin natuurlijk. Je moet het ogenschijnlijk tegen- >

‘Mijn ironie is misschien soms bijna cynisch, ik steek met heel veel de draak, maar ik vind dat er zo **weinig zelfspot** is, ook bij dichters.’

strijdige bij elkaar brengen. Dat is het mooie van je werk als dichter: dat je beelden aan elkaar kunt klinken die niks met elkaar te maken lijken te hebben, maar die, als ze eenmaal bij elkaar staan, plotseling onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

Toch is de poëzie niet erg populair. Bundels worden slecht verkocht.

Jaren geleden hoorde ik iemand zeggen: het gaat geweldig met de poëzie. Toen antwoordde ik al met: dichten is dansen op de vulkaan. Mensen lijken soms wel bang voor poëzie. Ze durven niks over een gedicht te zeggen, uit vrees dat ze het wel niet begrepen zullen hebben. Maar je kunt eigenlijk geen dome opmerkingen over poëzie maken. Het gaat erom wat jij erin leest. En het is natuurlijk ook de schuld van de dichters zelf. Er zijn te veel gedichten die nergens over gaan. Of die te depressief zijn. Ik ben vaak een ‘lebensjahende’ dichter genoemd, en zo voel ik het ook. Eigenlijk ben ik nog steeds een Maximaal. Ik heb niks met bloedeloze, hermetische poëzie, gedichten waar eindeloos over is nagedacht, elke letter duizend maal is heroverwogen. Ik ben ooit begonnen met het lezen van het werk van Paul van Ostaijen en Lucebert. Spelende dichters. Toen ik hen had gelezen, wist ik dat ik ook dichter wilde worden. Er wordt trouwens veel te weinig meer gelezen door de jongste generatie dichters. Ik merkte dat ook toen ik les gaf op de schrijversvakschool en de Rietveld Academie. En als ze lezen, lezen ze vooral elkaar. Maar je moet juist de anderen lezen, de allergrootsten van je vak. En je moet aan het werk. Schrijven. Elke dag. Ik had jarenlang altijd een schrift bij me en noteerde van alles. Heel veel was niet goed, maar de enige manier om de pen los te maken is door hem te gebruiken.

Hoe wordt je volgende bundel?

Die wordt heel anders. Ik ga daarin niks meer beweren, er komt geen enkel kritisch geluid meer in voor. Misschien wil ik daarin alleen maar ontroeren.

Eigenlijk zou ik heel graag een gedicht willen maken dat bestaat uit louter muziek. ■

‘Wie raakt ooit gezuiverd van het afval van de geest?
Precies, het beest, en juist dat wordt opgevreten.’

‘want dat absurde tijden vragen
om felrealistische werken, weet elk blind paard dat lezen kan’

‘Sowieso geen beste beurt voor de oerknal,
dat alle shit die je bedenkt daarin werd voorgekookt,
en je ook gewoon maar wat oplepelt uit die hete soep
waarbij de koude rillingen je langs de wervels trekken.’

‘En mocht men moeite hebben met je jogtocht
door de porseleinkast en met je trompetgeschal
van altijd in de aanval, dan doe je er gewoon
nog een schepje zonlicht met slagroom bovenop.’

‘En mompelde dan iets of iemand: ‘Zozo, nounou, kan dat wel?’,
dan schreeuwde alles in je: Ja natuurlijk kan dat, rot toch op.
Maar beleefd geworden door de jarenlange scheldpartijen
knikte je eens vriendelijk en trok gewoon een slagermes.’

‘Schaarser de lichtbrengers, dazer de zwartkijkers
en de azijnpissers over de kinderbloed drinkende,
elk wezen met een opening verkrachtende elite
in de kronkelkrochten van de algoritmefuik.’

Pieter Boskma, *Het gelijk van honderd tegelijk zingende bossen*,
De Bezige bij 2022.